

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 04.06.1992, sp. zn. 11 To 73/92, ECLI:CZ:NS:1992:11.TO.73.1992.1

Číslo: 22/1993

Právní věta: I. Ustanovení § 201a tr.zák. nelze použít v případě, že pachatel spáchal trestný čin ve stavu zmenšené přičetnosti.

Soud: Nejvyšší soud ČR

Datum rozhodnutí: 04.06.1992

Spisová značka: 11 To 73/92

Číslo rozhodnutí: 22

Číslo sešitu: 5-6

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Opilství

Předpisy: 140/1961 Sb. § 201a

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

K odvolání obžalovaného P. Š. zrušil Nejvyšší soud ČR rozsudek Městského soudu v Praze z 10. 1. 1992 sp. zn. 1 T 47/91 a ohledně obžalovaného P. Š. vrátil věc Městskému soudu v Praze, aby ji v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

Z odůvodnění:

Rozsudkem Městského soudu v Praze z 10. 1. 1992 sp. zn. 1 T 47/91 byl obžalovaný P. Š. uznán vinným:

1. trestným činem opilství podle § 201a odst. 1 tr. zák., neboť 8. 4. 1991 kolem 02.00 hod. na křižovatce ulic Komarovova a Pražská v Praze 10 měl v opilosti tlouci pěstí, kopat a škrtit J. Š. v úmyslu zmocnit se jeho peněz a tímto jednáním mu měl způsobit zlomeninu kotníku levé nohy s odlomením zadní hrany holenní kosti, zlomeninu IV. a VI. žebra vlevo, otřes mozku, mnohočetné oděrky a krevní výrony v obličeji a na těle, a současně odcizit peněženku s částkou nejméně 500,- Kčs, kapesní nůž, klíče od bytu a tramvajenku,
2. trestným činem vydírání podle § 235 odst. 1 tr. zák., neboť 8. 3. 1991 mezi 01.00 hod. a 02.00 hod. v salonu vinárny „Košík“ v Praze 10 měl společně s T. Š. tlouci L. P. pěstí do obličeje a donutit jej tak k vysvlečení do slipů.

Při takto formulovaném výroku o vině uložil městský soud obžalovanému P. Š. úhrnný nepodmíněný

trest odnětí svobody v trvání pěti let (§ 201a odst. 1, § 35 odst. 1 tr. zák.) a pro výkon tohoto trestu jej zařadil do druhé nápravně výchovné skupiny (§ 39a odst. 2 písm. b) tr. zák.). Podle § 228 odst. 1 tr. ř. jej zavázal i k náhradě způsobené škody, a to jak vůči státu, tak i vůči poškozenému J. Š.

Týmž rozsudkem byl odsouzen obžalovaný T. Š. Ohledně něho však nebylo podáno odvolání, takže v těchto mezích zůstal napadený rozsudek pravomocný.

Proti shora uvedenému rozsudku Městského soudu v Praze se v zákonné lhůtě odvolal obžalovaný P. Š., a to do obou výroků o vině i do výroků o trestu a náhradě škody. Ve vztahu k výroku o vině pod bodem 1) namítl, že tohoto činu se vůbec nedopustil, že v důsledku silné opilosti ani nebyl fyzicky schopen J. Š. napadnout a vážně zranit a že svědek P. F. potvrdil, že z restaurace „Košík“ odcházel opačným směrem než poškozený. Za podstatný nedostatek řízení považuje, že nebyl vyslechnut jím navržený svědek J. E., který jej viděl kritické noci odcházet z restaurace. Odvolatel poukázal i na objektivně zjištěná zranění poškozeného J. Š., která podle jeho názoru nevylučují, že si je způsobil při odchodu z restaurace v opilosti sám následkem ztráty rovnováhy.

Ani místo činu nebylo jednoznačně identifikováno, přičemž je nelogické, že by poškozeného J. Š. nenapadl na liduprázdné ulici, ale až na místě velmi frekventovaném. Poškozený by ostatně s tak vážným zraněním nebyl buď vůbec schopen dojít domů, anebo by došel jen za cenu podstatného zhoršení svého zdravotního stavu; k tomu však nedošlo.

V případě druhého souzeného skutku odkázal na svoji dřívější obhajobu, že L. P. netloukl a k ničemu nenutil. Navrhl proto, aby napadený rozsudek byl ohledně něho zrušen a aby bylo rozhodnuto, že se zproštuje obžaloby, event. že se věc vrací soudu prvního stupně k novému projednání a rozhodnutí. V té souvislosti požádal i o propuštění z vazby.

Když Nejvyšší soud ČR podle § 254 odst. 1, 2 tr. ř. přezkoumal zákonnost a odůvodněnost všech výroků napadeného rozsudku, proti nimž mohl obžalovaný P. Š. podat odvolání, i správnost postupu řízení, které takto vymezené části rozsudku předcházelo, dospěl k následujícím závěrům:

Obecně je možno konstatovat, že ve vztahu k oběma žalovaným skutkům je stávající důkazní řízení nedostatečné, a to jak ve směru provádění důkazů, tak i jejich hodnocení (§ 2 odst. 5, 6 tr. ř.). Rovněž odůvodnění napadeného rozsudku je nepřesvědčivé a zčásti i zjevně nesprávné (§ 125 tr. ř.).

K aplikaci ustanovení § 201a tr. zák. na jednání obžalovaného P. Š. Nejvyšší soud uvedl:

Nedostatečně byla objasněna rovněž subjektivní stránka tohoto činu, resp. otázka přičetnosti obžalovaného P. Š. v době jeho spáchání, která má vliv na použití odpovídající právní kvalifikace. Městský soud v Praze vycházel při svém rozhodnutí z názoru, že obžalovaný P. Š. se dopustil tohoto činu „ve stavu těžké opilosti prosté, kdy jeho rozpoznávací a ovládací schopnosti byly vymizelé“ (str. 6 odůvodnění napadeného rozsudku). Vzhledem k ustanovení § 16 odst. 1 tr. zák. proto tento čin nekvalifikoval jako žalovaný trestný čin loupeže podle § 234 odst. 1, 2 písm. b) tr. zák. (spáchaný popřípadě za podmínek zvlášť nebezpečné recidivy ve smyslu § 41 odst. 1 tr. zák.), nýbrž jako trestný čin opilství – podle § 201a odst. 1, který byl do trestního zákona vtělen jeho novelou č. 557/1991 Sb.

Uvedené právní názory jsou správné, vycházejí však ze skutkových zjištění, která nemají oporu v provedených důkazech.

Postup podle § 201a odst. 1 tr. zák. ve znění zák. č. 557/1991 Sb. je pro obviněného příznivější než aplikace § 12 odst. 2 tr. zák. ve znění před novelou. Použití nové ustanovení je však možné jen u pachatele, který jedná potom, co se požitím nebo aplikací návykové látky nebo jinak zaviněně přivede do stavu nepřičetnosti. Podle § 12 tr. zák. se za nepřičetného považuje pachatel, jenž pro duševní poruchu v době spáchání činu nemohl rozpoznat jeho nebezpečnost pro společnost nebo

ovládat své jednání. Pachatel, u něhož byla v době činu alespoň jedna z těchto složek jednání (rozpoznávací nebo ovládací) pouze výrazněji snížena, považuje se jen za zmenšeně příčetného, což je stav, který neumožňuje aplikovat ani ustanovení § 12 tr. zák. ani nové ustanovení o trestném činu opilství podle § 201a odst. 1 tr. zák.

Jinými slovy: o trestném činu opilství podle § 201a tr. zák. je možno uvažovat jen tehdy, jestliže alespoň jedna ze složek pachatelova jednání (rozpoznávací nebo ovládací) byla v době činu v důsledku jeho opilosti prakticky vymizelá; pokud by došlo pouze k jejímu snížení, byť výraznému, je třeba takový čin posoudit jako trestný čin, jehož zákonné znaky naplňuje.

V posuzovaném případě ovšem znalci psychiatři MUDr. E. N. a MUDr. J. T. v závěrech svého původního písemného posudku o duševním stavu obžalovaného P. Š. na straně 82 spisu jednou použili formulace, že v době činu „nebyl schopen rozpoznat nebezpečnost svého jednání ani své jednání ovládat“ (bod 1), ale podruhé formulace, že tyto jeho schopnosti byly „sníženy měrou podstatnou“ (bod 2). Uvedené dvě formulace však, jak bylo výše vysvětleno, mohou z právního hlediska připouštět rozdílný výklad buď jako úplné vymizení těchto pachatelových schopností v době činu, anebo jen jejich podstatné snížení. Určité pojmové vyjasnění tohoto problému může přinášet dodatek předmětného znaleckého posudku na straně 124, kde se hovoří o snížení těchto schopností „měrou podstatnou, blízko vymizení“, ovšem přesto bylo nutné, aby znalci byli v hlavním líčení na tuto, pro právní kvalifikaci činu stěžejní okolnost, výslovně dotázáni. Teprve pak bylo možno zaujmout zcela jednoznačné stanovisko k aplikaci odpovídající skutkové podstaty trestného činu na tento žalovaný skutek.

V novém hlavním líčení proto Městský soud v Praze odstraní i tento nedostatek, přičemž vysvětlení (§ 109 tr. ř.) budou muset podat, ať již v písemné nebo ústní formě, oba příbraní znalci - psychiatři.